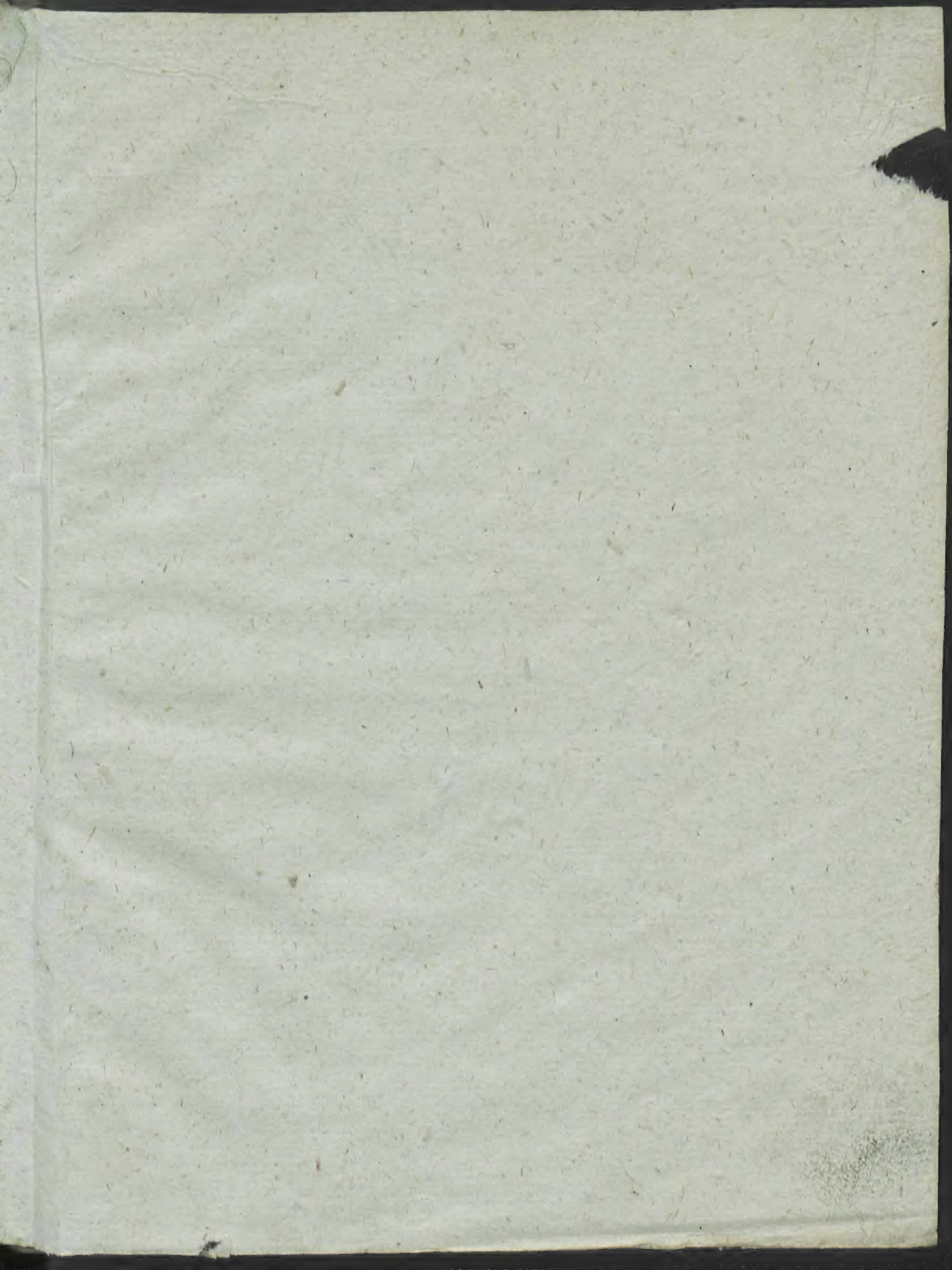

BIBLIOTEKA

Zakl. Nar. im. Ossolińskich

XVI

447

9

7

EWANIELIK.

X. D. Stánisławá Grodzickiego,
Societatis IESV.

W KRAKOWIE,
W Drukárniéy Andrzejá Piótrkowczyká.
1 6 0 2.

5.444

PRZEDMOWA.

STóra nowiną. Niestworą, pstro y wydwornie chod-
 dzie chce. Tu pierwsze mieysce ma owa co sie gląd-
 ko y po Grecku zowie Hæresis. A słuśnie. Bo y od
 poczatku Ewanieliey, taki obyczay miała: przeto stára
 to. Ale też y nowa: bo co dzień, nowe forboty, y nazwiska
 bierze. Tymi czasý Ewanielia sie pieczętować chce. Ztad
 iey naśladowcy, wszyscy do iednego, Ewanielikami sie zo-
 wia. Iak słuśnie? Tom tymi dwiema rozmowami, abo
 dialogami pokazać umyślił. Pierwszy iest ich własny, w
 którym tego nazwiska swego przyczyny daia. Wtóry iest
 nasz, gdzie zgadzamy sie in fundamentis & principiis, a
 prosimy o dobry Dekret ná ten Tytuł. Prosse Kátholi-
 kow, aby drugim udzieláli. A innych, aby nie gorzko y
 przedko ale z chęci pilnie czytáli. Zdárzy Pan Bog nasz,
 że ci którzy czczy tytuł noszą, do rzeczy
 sie samey mieć beda.

AMEN.

XVII - 447 - III

ROZMOWA ABO Diałog Pierwszy.

ROZMOWCE.

EWANIELIK Z MINISTREM.

EWANIELIK. Radbych się nauczył p. Ministrze
czemu nas Ewanielikami zowią. MINIST. A pilność tego?
EWAN. Pilno zaście. Jestem z rodziców tak zwany y z Papię-
żnikami się często zcieram. MIN. Słuszna. Wiedzę iż dla
dnu przyczyn Ewanielikami się zowiemy. Naprzód że my sa-
mi wszystkiemu temu szczerze wierzym / co jest wyraźnie w piś-
mie świętym: y to samo przyjmujemy co nam jest iásnie oznay-
miono słowem Bożym w świętych Biblia / bo tak uczeni lu-
dzie mówić mają. EWAN. Tym sposobem przysłałoby się
nam zwać nie Ewanielikami ale ráczey Biblikami. MIN.
Znać że jesteście niewieści co to święte Ewanielium. Ewaniel-
ium (nie iáko gmin niebiegły w Grecyznie po prostu mo-
wi Ewanielia:) jest ono wdzięczniestodkie słowo / y stodka-
wdzięczne poselstwo / odkupienia ludzkiego / przyniesione y
sprawione przez samego Syna Bożego: który przyszedł na świat
sprawca / pośrednikiem / y orędownikiem odkupu y zbawienia
naszego / nie względem zasług naszych / ale względem wiecznie
wysokiego miłosierdzia swego. EWAN. Mówcie krocey nie-
wiem do czego to. MIN. Niecierpliwie słuchaj stodości
słow Pańskich: takowi się wiec iánie wracają do zabobonów
Papięskich. To mówię iż Ewanielium jest iáko kleynot wśys-
tkiego pisma: a mówią uczeni że à priori fit denominatio.
EWAN. Jesteście nie rozumiem. MIN. Nie wszystkim iedną-
ko jest dany dar ducha na poięcie tajemnic. To tedy mówić
chce / że ácz nie inni ale my sami doskonałe przyjmujemy to co
mają w sobie święte Biblia / ale iż czelnieysza część świętych
Biblia jest Ewanielium / od niego słusznie Ewanielicy rzecze-
A ij ni bywa

Isaia 9.

Luc: 1.31.

Matt: 1.21.

ni bywamy. EWAN. Rozumiem. A mamyż tego przykład
iaki w piśmie świętym? MIN. Co miemasz? mamy sie cze-
go ważyć bez pisma? Przykład iest samego Pána Jezusa náš-
szego. Ktory mając wiele zacnych tytułow y prorokow / (tak
że Izaiasz w jednym rozdziale sześć ich kładzie:) y w nowym
piśmie; a wsakże iedno sobie przed insemi w podobal imie/
IESVS: imie to słodkie nad wszelkie cukry w stom naszym; dro-
że nad wszystkie stárby / nam ktorzy sami nauki y wyrokow iego
sluchamy. Przetoż imie to mieć chciał wedle zwyczaiu / przy-
obrzezce zakonney y sprawil aby Anioł rodzicom Jozefowi y
Máryey dołożył prawdziwego wykładu iego. EWAN. Day-
cie mi z pisma przyczynę osobności tego nazwiska. MIN. Bá-
cznie pytasz o tego Ktory dzień y noc kocha sie w rozmyślániu
świadcetw Pániskich. Weźmiże przyczynę z pisma / Ktora Bo-
żki poślániec Anioł ogłosił mówiac: *Názowieś imię iego IESVS:*
abowiem on zbawi lud swy od grzechow ich. Widzimy bowiem iż in-
se tytuły albo nazwiska / wyrażają albo różne natury / albo iakie in-
se wrzedy iego; lecz imie IESVS, znaczy on wielce wysoki y wyso-
kodziwny wrząd / Ktorem sie stał Zbawicielem y Odkupicie-
lem naszym / sprawuiac zbawienie w pośrzedku ziemi / iako nie-
gdy Dawid s. Prorok śpiewał w swoim wdzięcznym proro-
czim pieniu. Jako tedy nášemu Pánu między wiele tytułow /
było osobnie w podobane to imie IESVS; rownie y my / acz wsy-
tkie święte Biblia przyjmujemy / ale zowiemy sie od przedniey-
szej cząstki / Ewánielikami. Aż rzecz przystoyna nie iest Pá-
ná swego / y w tcy to mierze náśladować / nam ktorzy sami w
tropy iego idziemy? EWAN. W owszem / wielce przystoi. Ale
powiedzcie proszę / co przez Ewáneliá (iam sie tak po prostu
nauczył) rozumieć mam: slychałem że tyle są cztery Ewánelie /
y to ja właśnie mam za Ewáneliá. MIN. Ewánelium świę-
te / zwány być może wszytek sprzat nowę przymierza / bo wsze-
dzie bżmi wesoly głos poselstwa zbawienia nášego: acz prze-
dnim obyczajem czworo pisma ná czele położone / są Ewánie-
lium / gdyż w nim żywot y słowa Pána nášego Chrystá Jezusa
są nam osobliwie wyrażone. EWAN. Mam zdawna trwo-
ge niemá-

ge niemáło w piśmie s. Bo jeśliż sie iásnego textu / y słow iáko
 brzmiá trzymáć mamy; musím y sobie y rece poucináć / y oczy
 wylupić / y ná inne ciéskt ie rzeczy / á práwie obyczáiom ludzkim
 przeciwnie zezwolić. A jeśliż zás textu odstapimy; niewiem iá-
 ko tytułu Ewánielickiego nie wtráćimy. MIN. Nigdy nie w-
 tráci Ewánielickie^o tytułu ten / ktory pismo przez pismo wykłá-
 dá iále on / ktory pismo opuścím s / do czego sie in^o w dáie. Przes-
 to / kiedy sie co przytrudniéyszym w piśmie trafi / szukać potrzebá
 mieysc tym podobnych; á wedle tego trudniéysze mieysca / przez
 łatwieysze wykłádać. Co my z áwse czynimy. EWAN. Bár-
 zo mi sie tá wásá náuká w dáie: przeto prosze / powiedzcie y dru-
 ga iáko óście obiecali przyczynę / przecz sie Ewánielikámi zowie-
 my? MIN. Druga názwiská tego przyczyná iest. Abowiem
 my sám iest esmy / ktorzy nie tylko to przyimniemy / co iest w pi-
 smie s. ále też / y tym wszytkim sie bzydzimy / co sie w nim nie
 náyduie. EWAN. A cóż to iest takowego? MIN. Dwie
 sa rzeczy; do ktorych sie inne ściągáia. Jest naprzód Filozo-
 phia; á potym wstáwy ábo trádicye ludzkie. EWAN. A to
 co má do tytułu Ewánielickiego? MIN. Má bárzo wiele.
 Abowiem kto tego nie baczy / że iáko Ewánielikowi przystoi
 to wszytko sám co iest w Ewánielium ábo w piśmie przyimo-
 wać: tak temuż náleży / tym sie bzydzić / co toż Ewánielium
 odrzucáć przykázuié. EWAN. Tak iest. Lecz prosze cie / k-
 dy te dwie rzeczy sa w piśmie s. zázázane? MIN. O pierw^o Col: 2. 8.
 sey tak Páwel pise. Patrzcie by kto was nie osukał przez Filozofia y próżne
 omáwienie rć. O druga Pan sam strofuie one Pháryzeuse y mo-
 wi: Prošno mię chwalo, wiaac nauk y rozkazania ludzkich. My z áwse bzydzimy sie y Filozofia y trádycyámi: żyiac sámym szezrym pi-
 smem y wyrokámi Bozskimi. Przeto prawdziwie Ewánielickim
 háslém szezycić sie móžemy. EWAN. Prosze: czemu ná-
 te dwie rzeczy tak srodze bije pismo s. wieter? MIN. Przyczyná
 tego / że náuká nam przez Jezú Chrystá obiańwiona / tak wyso-
 ka iest y tak szezra / że áni rozumem obietá być móže / áni też
 zgodzi sie z ludzkimi przysádami. Z áwym bárzo słusnie y ma-
 dze zbáńbiona iest / tak Filozofia / iáko y trádicye ábo wstáwy
 ludzkie.

ludzkie: abyśmy ábo ona osużáni/ ábo tymi z prostoty prawdy
Gal: 1. 3. zbić nie byli. Przeto tenże Apostoł tak do Galatów piše: *Al-
choćby my, ábo Anył z niebá przepowíedá wám, mimo to cósmy wám przepowie-
dáli, niech będzie (Anathema) przeklęctwem.* Tey przyczyny y my dá-
jemy anathema tym/ ktorzy nam co innego krom Ewángielium
y słowa Bożego podáia. Ty wíeś iáko Papieżnicy ná samey
Silozofiey y trádycyách ludzkich sie sádzá / y tymi sámymi nas
pokonáć chcą. A w nas trádycye mára. EWAN. Mam dos-
yć ná wszytkim: inż teraz wiem czymem iest/ y snádniey odpó-
wiem kto mie o Ewángeliá pytáć będzie. Wdzięcznem pras-
cy y náuki wáśey pánie Ministrze. Teraz odchodzę: á zdárzy
Pan Bóg iż tey náuki dobrze wżyje y w krotce znáti dam.
MIN. Amen. Niech cie Duch Páński napelni/ y swoie táie-
nice obiáwi: á pomni żeś Ewángeliá. EWAN. Pomnieć y
do śmierci przy tym trwáć będę. MIN. Daj to Boże.

Rozmowá ábo Dialóg

Wtory.

ROZMOWCE.

EWANGELIK Z MINISTREM.

EWANIELIK. Oto sie wracam wedlug obietnice
moiey. MIN. Pánie Jezu Chryste Boże náš/ sprawże Du-
chem swoim swietym aby szczęśliwie. EWAN. Szczęśliwie.
Tráfiłem ná iednego z tych/ co ie Zborowi Papieżnikámi/ á oni
sie Kátholikámi zowia: y pytáiac on/ przeczyby mie Ewángie-
likiem zwano/ iá minawşy przódki moie/ powiedzialem czegoś
ście mie náuczylí pánie Minister. MIN. A on co. EWAN.
Rzecz dziwna. Ná wszytkie fundáméntá wáśe zezwolił.
MIN. Bogu chwalá: słowo Páńskie oświeciło oczy tego: y
radem że taki skutek rozmowy náśey. Nie dáleko ten od wy-
bránych y krolestwa niebieskiego/ y od wiáry Ewángeliickiey/
ktory ná fundáméntá y principia náśe Ewángeliickie zezwolił.
EWAN.

EWAN: Nie myl sie: y owszem mocno twierdził/ że on sam w
społeczności Kátholickiey jest w Królestwie Bożym: y kiedyby
tytuły odmieniać trzeba/ iemuby właśnie Ewángielicki służył.
MIN. A coż mu sie stało: wśak nie onych/ ále nas Ewángie-
likami nazywają. EWAN. Rzekł wnet ná to. Odpuscć mi/
wysćcie strzetni w tytułách/ y często nimi frymárczyćcie iáko cy-
gani konimi. W kiládzieśiat lat zdárliście ich kilká. Bo ná-
přod was názvano Sákrámentarzmi: potymesćcie sie zwált
Protestántami: potym od Zwinglińsá y Kálwiná/ Zwinglia-
ny y Kálwinistami: nie wspominam iáko ná inšych drobnych
mieyscách macie rózne imioná/ Geusow/ Hugonotow/ Refor-
matow zc. málo nie co miásto to tytuł. Wiem že was teraz
Ewángielikami zowia: lecz Ministrowie to czynia/ pochlebu-
jąc sobie; Kátolicy lepák niektorzy/ używają tego/ ábo per an-
ti phrasim/ ábo z zwyczajú/ nie žeby was takimi być rozumieł.
Bo co prawda/ iesli o tytuły práwo porydzie/ sámi Kátolicy isto-
tni Ewángielicy być musá. MIN. Toć nowiná. Ale czymże
teğ dowodził: Pewnie swoimi trádycyámi ludzkimi. Lecz te v
nas stoia zá plewy. EWAN. Nie dowodził trádycyámi/ ále
iákom slyśał Ewángeliá/ (bo ia tak iuż po stáremu mowić bez
de z prośtakámi:) y innym piśmem Bożym. A co wiecey/ po-
pierał wśykłego z tychże sámych fundámentow/ ktorem od-
ćiebie wziął pánie Minister. MIN. Ale iákoż to podobień-
stwo/ áby Papieżnił/ ábo przyimowác/ ábo używác miał fun-
dámentow y principia nášych? EWAN. Mnieć sie zdáło že
ie przyimowál. Co iesliż vmyslnie czynił/ ábo wiec kwoli dy-
sputácyey/ tego ia niewiem. To twierdze že m z nich zá wámi
nie zgólá sobie pomoc nie mógł/ y zostalem ná pierwszym plá-
cu. MIN. Nie dźiw/ boś ty wielki prośtak/ á on chytry: mu-
śiał być Sophistá. By był ná mie tráfil/ spárlbym go ia był
řłowem Bożym: á musiałby vmilćnać. EWAN. Dla te-
gomći do ćiebie iáko do medře^o przyředł/ ábys dołóżył czego
mnie prośtakowi nie dostawáło/ iesliż moźeř. MIN. Wát-
piřo tym: Vmiej iedno ty powiedzieć coś slyśał. EWAN.
Mniemam iř nieco tráfić: bo mi sie dobrze wbiło/ zwlářezá
že m sie

Żem sie nieraz rumienił musiał. MIN. Ale mówże iedno.
 E W A N. Naprzod gdy mie spytał Kátholik czemu by mi dzia-
 no Ewánielik rzekłem. Ależ to innie mam z przodków moich;
 ale to mnieyfa: to wierza/żem ia z liczbonych/ktorzy same-
 mu pismu wierza. Dla te^o od Ewánielicy ktora jest przedniey-
 fa część tego/żowie sie Ewánielikiem. MIN. Coż tu Papie-
 żnik? E W A N. Odpowiedział. By to prawda była. Lecz ia to-
 bie przeciwna rzecz pokaze / że y nie samemu y nie wszytkiemu
 pismu wierza ci/ktorzy sie Ewánielikami zowia/ choć Ewán-
 ielikami bynamniey nie sa. Że nie samemu pismu wierza/ oka-
 że sie niżej: że nie wszytkiemu / pokaze obłokiem (że tak z Pa-
 włem s. rzekł) świadectw tegoż pisma s. MIN. Żárda o-
 biernicá: wiec niewiem iako iey dosyć uczynił. E W A N. Ja
 wiem ábo wierze żeby był uczynił dosyć. Ale muiá/ wstyskaw-
 sy ich dziesięatek/ plácu wstąpić musiał. MIN. Powiedzże
 ten dziesięatek. E W A N. Poczne od tych miejsc ktorym nie
 wierzyć (rzekł Kátholik) własná rzecz jest sekcie twoiey/ y in-
 nym ktore z niey wypłynely. Abowiem (mówił dále) ácz wszy-
 scy czasów nászych hereticy / dziwne sie w tytule Ewánieliká
 Kocháia: wśiák że w tych kráiącach niewiem za iákim právem/ á-
 bo niespráwiedliwoscia/ Sakramentarze tytuł ten sobie przy-
 własczyli. MIN. Wiem ia. Bo oni sami/ nád wszytkie in-
 ne/ szczyrego pisma y Ewángelicy sie trzymáia / y oney wierza.
 E W A N. Lecz on przeciwná rzecz pokazał/ tak mówiac.
 Wiech będzie pierwsze pismo (ábo ráczey kilká ich) náprzeciw-
 ko onemu błedowi ktorym sie nabárziez pieczętuia / á na-
 mniey go nie dowodza / gdyż y literki iedney z pisma po sobie
 nie máia: my zaśie to przeciwko nim mamy. Pan á Żbáwiciel
 náš I E S U S, v trzech Ewánielistow / y czwartego Páwła s.
 mówi: To jest ciáło moje. Ta jest krew moja. Albo / Ten sť kielich nowy i sť á-
 ment, we krwi moiey. zc. Tym słowom wáśy nie tylko niewierza: ale
 przeciwná rzecz práwie powiedáia. Mówi bowiem Pan Chry-
 stus. H O C, T O. A oni nie to / ale Chleb. I E S T, mowi Pan.
 Lecz oni/ nie iest/ ále znaczy/ zc. C I A Ł O M O J E, mowi Żbáwi-
 ciel. Nie Ciáło Páńskie/ mowi Minister/ ále figurá Ciála iego.

Toż mówią o owych bugich: To jest Krew moia. A my prostacy/
 nie takim sie fortelem obyść chcemy z Pánem / ale wierzymy y
 bierzemy słowa Pánstkie / tak iáko same w sobie bżmnia. *TO*, nie
 chleb: bo tego Pan nie mówi / ale to co y ná on czas Pan poká-
 zował / y podawał / y teraz dawano bywa. *IEST*. prawdziwie
 y istotnie. *CIALO*. prawdziwe ciało / nie figurálne / *MOIE*. To
 jest / Páná Chrystusowe ktory to mówił / y teraz przez káplany
 mówi. Przeto nie tylko w niebie / ale jest y tu ná ziemi w Sá-
 krámentcie przytomnie: Bo o nim nápisano jest: *On rzekl*, y sfláły *Psa: 32. 9.*
sie: on rozkazał, y stworzone sa. *MIN.* Wieces tu zamíkl: *EWAN.*
Nie / álem dobył drugiey twoiey reguly / mówiac: iż potrzebá
 písmo przez písmo wykłádać. Dobrze / rzekl Kátholik / Niech
 tak będzie. Pokáźże mi ty słowa písmá s. Ktoreby tey mowie
 Páná Chrystusowej we wšem podobne byly. Ná com iá od-
 powiedział. Takowe sa. Chrystus byl báránek / byl lew / má-
 ćicá winna / y wiele innych / ktore rádži nie rádži figurálnie ro-
 zumieć musicie: przeto y te Chrystá Páná tak wykłádać po-
 trzebá. *MIN.* Jáśnieysze y poteźnieysze przeciwko nim sa o-
 ne proposicye. Obzezanie bylo przymierze. Skrzyniá jest
 Bog / Báránek jest Pháse / Duch swiety nazwany jest golebi-
 ca / Chrystus byl opoka / y síla innych tym podobnych: Ktore
 przytoczyć bylo. *EWAN.* Byly y te ná plácu. Ależ áraz
 wyslyśal. O iáka tu różnosť. O iáko nie jednym ale rozmaí-
 tym obyczáiem Ministrówie y tu wámi ludza. Day Boże by-
 ście obaczyli. Naprzód ludza wámi / gdy przywodza propo-
 sicye / ktore sie w piámi nie nájdúia / iákich tu jest kílka. A má-
 łasći sie to zda / zá písmo wdáwać / czego w písmie nie má-
 Przytym osukiwáia was / y sromotnie / y hániebnie / Kiedy dá-
 leko inákše phrases kláda od onych Pánstkich. To jest ciało moje. Tá
 jest Krew moia: á przecie ie zá iednákie wdáia. Abowiem / w tych
 Ktore przywodza / Kiedy jest prośe oná particula demonstratiua,
 one słowká rzecz pokázuiace *To*, y *Tá*, Ktore sie w mowie Páni-
 skiej nájdúia: Ktore to słowká / czynia / iáko Látinnicy mówia /
 propositiones identicas, licet sub diuerso conceptu: istæ verò
 omnes sunt disparatæ. W onych proposicyách Chrystá Páná /
 B
 toż zná

toż znaczy pierwsze słowo/co y ostatecznie: w tych Ministrów
 tych różna rzecz / różney od siebie rzeczy jest przyrównana.
 Insa bowiem rzecz była obżezanie / ktore sie działo na ciełe;
 a insze przymierze/ ktore było na umyśle. Insy baramek/ ktorego
 pożywano/ a inna Phase / to jest przeście / iako samoż pi-
 smo wykłada. Także insa rzecz była skrzynią dzewianą/ inny
 Bog nieogarniony. Inna golebica/ inny Duch święty. prze-
 to Ewangelista przydał particulam *Sicut, Iako.* Naostatek/ inny
 lew/ baram/ macica winna; inny Pan Chrystus. Przeto mie-
 dzy różnemi rzeczami / podobienstw / albo figur / domyslać sie
 mamy. Lecz w proposicyach Pánistich/ y tym podobnych / toż
 znaczy ono słowo pokazuiace *TO*, co znacza one drugie slo-
 wó/ *CIAŁO MOJE*. Także toż mowi słowo *TA*, co one dru-
 gie/ *KREW MOJA*. Iako gdy ia pokazuiac Krolá/ rzekę: Ten
 jest Krol Polski / toż znaczy słowo Ten / co y owe drugie
 Krol Polski: Dla tego w takich proposicyach szukać fi-
 gury nie potrzeba / iako iey wáshy przeciw prawdzie y rozumo-
 wi szukaia. Alaz nie widziš iásnie a iawnie / iako Ministrów
 wie/ tymi różnemi proposicyami oczy ludziom mydla/ aby pra-
 wdy obaczyć nie mogli? Ku temu / iestże to szczyrość Mini-
 strowsta / w trudnieszych proposicyach ktore przywodza za-
 raic iásnego wykładu / ktory sie tamże w piśmie náyduie?

Gen:17.11. *Ná przykład.* Gdzie pismo zowie obżezanie przymierzem;
 tamże zarazem wykładu mowiac: *Obrzeżenie ciała obrzeżku wászego.*
 aby byloná znak przymierza między mną y wami. Widziš że obżezanie nie
 jest przymierze/ ale znak przymierza? Lecz Pan *IESVS* popro-
 su mowi: *To jest ciało moje; ani wykłada/ iako tu/ to jest znak ciała*
mezo/ iako wáshy niezbożnie do pisma przydaia. Naosta-
 tek. Choćby Ministrowie albo ich náuczyciele/ iedno y drugie
 miejsce pisma / podobne swemu wykładowi za soba przywie-
 bli/ wšakże ponieważ my za nášym wykładem/ nierównie wie-
 cey iásnieszych miejsc przytaczamy; Kto nie baczy że nam rá-
 czej tytuł Ewangelicki służy? Abowiem iesliž Minister dla
 kilku pism (choć y iednego statecznego nie ma) chce być ná-
 zwány Ewangelikiem; czemu ia ktory kilka set miejsc pisma
 za soba

za soba przywodze / mam być od tego nazwiska obstrzychniony
 Sadz każdy. **M I N.** Jeszczem ia nie slysal żadnego miejsca
 pisma ktorymby ten twoy Papista / swoy wyklad potwierdzil.
 Bo nasze tylko zbijał: swego nic nie przytoczył. **E W A N.**
 Przytoczyci zaiste. Tak swoje mowa koniczac. Co sie dotyczy
 zaszę miejsce pisma s. takluchnych iaki jest wyklad nasz / albo ra-
 czej słowa Pánstie; tych pism tak jest wiele / że m ich ia przebie-
 żeć nie mogł. Pewna jest że nie tylko stami / ale y tysiacem ich
 nie przebiezys. Z niezliczonych; weźmi kilka. Tak mowi Pan Gen: 9. 12.
 do Noego: *To znak przymierza, który daę między mna y wami.* Gdzie y
 słowko **T O**, toż znaczy co słowá / *znak przymierza*: to jest arcum fce-
 deris, tecz: y przydaie Bog słowko (znak) ktore proše y tu
 powtore notuy. Bo iako owdzie obzezanie bylo tylko zna-
 kiem przymierza; tak tu teczá nie byla przymierzem / ale sa-
 mym znakiem przymierza. Takze kiedyby w Sakramencie nie
 bylo prawdziwe ciało Chrystusowe / ale tylko znak / przydalby
 byl Pan **I E S U S** Bog prawdziwy / toż słowko (znak) abyśmy
 w tak wielkiey rzeczy osutáni nie byli. Ale że nie przydał; iá-
 kim sumnieniem / albo wáśy Ministrówie śmieta ie przyda-
 wac / albo wy im przeciw pismu wierzyć: Ale postapmy daley.
 W tychże pierwszych księgách Mozyesowych / propoficyi po-
 dobnych onym propoficyom Pánstkim / *To jest ciało moje.* zc. náli-
 czyłem wiecey niż czterdzieści. Atoż ie policzy we wszytkiey
 Bibliey: Posluchay trzech świadectw / ktore mamy o samym
 Pánie Chrystusie v Ewanielistow. Pierwsze jest / *Boga Oy* Matt: 3. 17.
ca: Ten jest syn moy mily. Wtore świadectwo / rzęsy: *Ten jest Iesus,* Pro- Ma: 21. 11.
rok z Nazareth. Trzecie sęniká: *Prawdziwie ten człowiek był Synem Bozym.* Mar: 15. 39.
 Ná tych wszytkich miejscách / y słowko / *Ten*, toż znaczy co inne
 za nim idace: to jest Chrystá Pána / y ono drugie słowko / *jest*,
 istote wyraża: iako my w onych słowách Pánstkich: *To jest Ciało*
moie: rozumiemy. Náóstatek zápieczetuymy onemi słowy kto-
 rych używa Mozyes / lud Izráelski kropiac: á powtarza ie Exo: 24. 8.
 Páwel s. Mowi Mozyes: *Tá jest Krew.* Náđ ktore słowá / nie Heb: 9.
 wiem by mogło być rzeczono co wyrażniejszyego / albo ku náśey 20.
 rzeczy sposobniejszyego. Te bowiem do jednego słowá slyszys

z wst Páná nášego. A wierzymy że w powieści Moysesowej /
y słowko *Tá*, toż znaczy / co ono słowko *Krew*, y że słowko *jest*, isto-
te známionuie : gdyż tam była prawdziwa *krew* cielcow / kto-
ra lud on był potropion. A zbawicielowi tymiż słowy twier-
dzacemu / *Tá jest Krew*, a przydaiacemu / *moia*, nie wierzymy / aby
tam była prawdziwa *krew* / ktora nie kropiono ale napawa-
no Apostoły : Wierzymy (że tak z Apostolem rzeka) *śudze*,
nie wierzymy synowi : a Synowi Bożemu także iako Ociec
wszechmogacemu / lecz przeciwna rzecz twierdzimy mówiac /
Nie tá krew, ale to wino / nie *jest*, ale znaczy *krew* *moia*, to *jest* Chry-
stusowe : O Ewanielicy / nie Ewanielicy / ale Ewanielicy prze-
ciwnicy ; co wždy myślicie : O iakoby zbawieniu waszemu
rzecz zdrowsa była / takich y tym podobnych / tysiąc proposicyi
w piśmie s. szukać y onym wierzyć ; a niżeli lataiac po piśmie /
one proposicje różne y niegrzeczne wysperawsy / oczy y ro-
zum sobie ślepić.

Myśliłem ia nieraz sobie (przydał y to Kátholik) co wždy
ci ludzie odpowiedza sędziemu sprawiedliwemu / ktory nas z
wst naszych iako obiecał sadzić będzie / tak mówiacemu. A ias-
koś sie ty śmiał zwać Ewanielikiem / ktoryś iasney Ewánie-
licy / y owšem moim / od ktorego wszytká Ewánielia posła-
słowom wierzyć niechciał : Jakos śmiał twierdzić / żeś pismo
przez pismo wykládał ; a tys mieysc pisma s. tysiąc za mna / y
za słowami mymi przytoczone porzucił / choćias za twoia fán-
tazyja y iednego nie miał : Zaiste byś ich też był miał y kłká /
przystoyna rzecz była / aby kłká wielom / ciemno iasnym / tru-
dne wyraźliwym wstepowały. Nawet / iakos sie niewstydzil
w mowie Moysesowej / ktorego zakon wszytek wedle świádes-
ctwa Apostoła mego na figurach był zasádzony / nieprzyzna-
wać figur : a mnie (rzeknie Pan) ktorym wszytkie figury wy-
pełnił / y iasnym słowom moim / *To jest krew* *moia*, śmiales figury
przypisować : Te y tym podobne rzeczy (rzekł Kátholik do
mnie) y ty przyiaćielu moy / wważay w siebie / pilnie proste / a ie-
ślić zbawienie dusze twoiey mile / iakoz rozumiem żeć *jest* báz-
zo mile / tego y tey náuki sie dźierz / ktora cie dnjá onego wbespie-
czyć mo-
czyć mo-

czyż może. MIN. A ty co / ná te inż nie tylko dowody / ále y
 ypominánia iego? EWAN. Nie máiac y nie mogac mu wie-
 cey odporu dáć / ná ták iásne / y gęste / ták świádectwá písmá s.
 iáko y dowody wzięte z niego / cożem innego czynić miał / ie-
 dno prosić / áby wedle obietnice swoiey / pokazał inne mieyscá /
 ktorymby násy nie wierzyli? Za czym ták znówu poczał. Ju-
 żes wyrozumiał / iáko onym przenayświetszym słowom zbawia-
 čielá nášego: *To iest ciáło moje. Tá iest krew mojá:* wšyscy czásow ná-
 szych nie Ewánielicy ále swowolnicy niewierza. Abowiem ná-
 przod Luterani / pierwsze słowá poprowáli; gdy miásto słow
 Pániskich *To, Tá,* položyli słowá swoie / Chleb / Wino / choć tego
 Pán nie rzekł. Po nich Sakramentarze / wšytkie inne słowá
 wymročili; iákoś słyśał. A náostaték Nowoŕezzenicy / kto-
 rzy sie zá naydoskonálse Ewánieliki máia / wšytko wyrzucá-
 ia; nie tych ále innych słow przy wieczerzách swoich używá-
 iac. Ták po stopniách chodzi y roście niezbożność. Ale przy-
 daymy drugie świádectwo písmá s. Ktoremu Ministrowie wá-
 sy nie wierza: á niech bedzie ono gđzie Jan s. świádeczy / że Ioa: 20. 19
v. 26.
 Pán Jezus po zmartwychwstaniu swoim / przyszedł do Apo-
 stolorow swoich / gdy drzwi były zamknione. A támsze troche poniż
 ták mowi: *Przyszedł I E S V S* drzwiami zamknionymi. Lecz Ministrowie
 y ich Rábbinowie / mocno to twierdza / że nie przyszedł Pán
 przez drzwi zamknione; náprzeciwko iásnemu słowu Bożemu.
 MIN. Arzekles co ná to? EWAN. Tom tylko rzekł / że m-
 ia áni od Ministrow tego nigdy nie słyśał / áni wiedzieć mo-
 ge / przeczby sie ták iásnemu písmu sprzeciwiác mieli. Ná co
 Rátholik. Że Ministrowie niewierza / áby Chrystus dzwiał-
 mi zamknionymi wšedł do Apostolorow / pokazeć kiedy zechceš
 z ksiąg tych autorow / z ktorych Ministrowie swa náuka czer-
 páia. Przecz to lepák czynia / powiem niżej. A żes ty tego od
 nich nie słyśał / nie dziw. Ministrowie bowiem nie tylko ták
 zwykli co im słodzi / ále też kiedy bacza / iż ich słuchácz mo-
 cno trwáia przy iákrey opiniey / ták sie umieia łasić / y słowá
 przasć / że sie zdádzá toż mowić co pospolity człowiek / trzyma-
 choć ná sercu rzecz przeciwna y máia y wierza. MIN. To iest

potwarz prawie nieznośna / ktora ná nas Papieżnicy wloka /
iákbysmy my oszukiwać ludzie / y hypokrytami być mieli / in-
sa rzecz ná sercu inśa w vsćiech máiac. EWAN. Niewiem
iesliż to potwarza być nazwano może / co pokazał oczywistym
przykładem / tak tu mnie mówiac : Abowiem (prośe cie) ázaż
niewieś że ich iest siła między wami / ktorzy wierza / że w Sa-
krámenćie Eucharystyey : tu / tu / mówie / tu ná ziemi iest pra-
wdziwe y rzeczywiste ciało y krew Chrystá Pána? Jesliż sie te-
go przá / pokaże w tym mieśće nie tylko białegłowy / ále y meż-
czyzny / y nie prostytutki / ktorzy to z ich náuki twierdza : Jesliż
wierza że sie takowi między nimi y nie rzadko nájdúia / cze-
muż ich Ministrowie nie náuczają / co sami wiedzą? Gdyż tak
Ministrowie trzymáia. Jedni / że tu tylko śczyry á prosty
chleb : drudzy że to znák ciála Páńskie^o : drudzy / że w tym zná-
ku bierze sie moc / sół y energia iákas. A wszyscy twierdza / że
od tego miejsca kedy chleb leży / tak daleko iest Pan Chrystus /
iák daleko iest niebo od ziemi. A więc to śczyrość : A więc
to iest po Ewánielicku sie sprawować : A więc te sół / enera-
gie / rć. nie są wymysły / ktorych nie tylko Ewánielia / ále y świat
wsytek przedtym nie znał? MIN. Byłoby tu co mówić / ále
ty kończ coś poczał. EWAN. Uczynie ; y krótko. Bom mu-
wiecey nie odpierał ani replikował. Tak tedy y daley rzecz
swoją prowadził. Nie wierza potrzećie Ministrowie waszy /
aby gdy Chrystá Pána w Nazáreth ziemkowie iego z góry zrzy-
ćie chćieli / on sie takowym sstał / że go żaden ani widzieć / ani
námáć nie mogli. Choć Łukáš s. tak o tym piśe. *A on prze-
śedłszy przez poyśrsodek ich wysedł.* Jesliż go widzieli ábo námáć mó-
gli / iák Ministrowie bredzą / czemuż go nie imáli? A toż Pan
uczynił y w Jeruzálem / gdy go kámionować chćiano. Po-
czwarte nie wierza onym słowom Chrystá Pána do Tykodes-
má. Záprawdę záprawdę powiedámci, iesliż sie kto nie odrodzi z wody y z Duchá
śwíetego, nie może wniść do krolestwa Bożego. A Bálwin z Ministrámi
mówia / że dziećci Chrześćianśkie / choć nie odrodzone z wody y
Duchá s. wniđa do Krolestwa Bożego. Pan mówi nie wniđa, á
Ministrowie mówia / wniđa. A Ewánielickáz to: Tenierwia-
ry o kto

Luc: 4. 30

Ioan: 5. & 8.

Ioan: 3. 5.

ry o którychśmy do tych czasów mówili / są własne Kálwin-
 stom / Nowo chrześciance / Trynitarzom / nowym Aryanom y
 innym im podobnym. Już teraz wytkniemy Luteranom y wszy-
 tkim innym heretykom spolne. Taka jest (5) Mówi Pan do Mat: 16. 18
 Piotra: *á ná tey Opoce, zbuduję kościół mój, á brany pickielne nie przemycą go. &c.* Ták Pan. A Ministrowie iáko. Ty, mówi Pan. Nie ty /
 ále ja mówia Ministrowie. *iesť, mówi Pan. nie iesťś / mówia*
Ministrowie. Opoka, rzekł Jęsus do Piotra. A Ministrowie /
 nie Piotr / ále Chrystus Opoka. Wszytko iáko by ná stych Ł-
 wánielicy swe wymysły wystawiaia / á przed sie chce aby ie
 Łwánielikámi zwano. Ták že (6) żaden z nich nie wierzy o-
 nym słowom Páńskim do Mágdaleny: *Odpuszczáia sę iey wiele grze-* Luc: 7. 47
chom, iż wiele vmiłomila. Ani (7) wierza onym Apostolskim: *Nádsie-* Rom: 8.
ia iesťśmy zbáwieni. A dáleko mniej (8) wierza s. Jákubowi kto- 24.
 ry seroce piśey dowodzi / iż żaden sáma wiára nie może być Iac: 2. 14
 vspráwiedliwiony. A konkluduje ták mówiac: *Itali go może wiá-*
rá zbáwić? Jákoby rzekł; żadna miára. Lecz my prostacy / my
 mówie ktorzy nie nazwiskiem ále rzecz sáma iesťśmy Łwán-
 ielicy; wierzac Łwánielicy / po prostu iáko słowa bżmia po-
 wiedamy: Że nie tylko wiára vspráwiedliwia / ále y miłość:
 Bo Pan Chrystus mówi / że dla niey dáne iesť Mágdale-
 nie grzechom odpuszczenie; ktore bez vspráwiedliwienia
 być nie może. Wierzimy że y nádsieia vspráwiedliwia: Bo
 Páwel święty ieszcze coś wietśzego / to iesť zbáwienie / nádsiei
 przypisuje. Wierzimy że y wszytkie inne dobre uczynki vsprá-
 wiedliwiaia: bo Jákub s. o tym wyrażliwie świádeczy. Ná-
 to nie wierza (9) Ministrowie onym słowom Apostolskim: 1. Cor: 13.
Gwiáda od gwiády różna iesť w iáśności. Tak y smartwychślánie: 41.
 gdyż oni *przeciwo temu powiedáia / że wszyscy wierni iednákiem bedá /*
w krolestwie niebieśkim. Nie wierza (10) y onym drugim
 tegoż Apostoła: *A ták y ktory dáie w małżeńśtvo pánnę swoię dobrze czyni,* 1. Cor: 7.
ktory nie dáie, lepiej czyni. Gdyż oni nie tylko równáia / ále y niekto- 38.
 rzy z nich przekládáia małżeńśtvo nádpánińśtvo. A ono y
 náśá Polśka z Niemieckim zmieszána iesť przypowieść: Do-
 bry gut / ále lepszy besser. Nie wierza ták že (11) y onym slo-
 wem:

2. ad Tim: wom/ gǳie ták sam o sobie Apostoł mowi / Potykaniem dobrym po-
4. 7. tykałem się, zawođum dokonał, wiarę zachował. Násłótek odłożona mi iest ko-
rona [sprawiedliwości, która mi odda Pan sędzia [sprawiedliwy: á nie tylko mnie, ále
y tym ktorzy miłuią przysćcie iego. Jáko bowiem moga tym słowom
wierzyć Ministrowie / ktorzy wśeláka zaśluge uczynków do-
brych bluźnia? A przedsię nie kłáma Apostoł mowiac / że mu
iést odłożona korona: á korona [sprawiedliwości, y od sędziego [sprawie-
dliwego. Tedyć iá zaśluzyc musiał. A k temu zá uczynki kto-
re wylicza: Tedyć dobre uczynki zaśluge máia. Abowiem
ktoż y pomyślic ábo imáginowác sobie może / że mu co winno
z práwa ábo z [sprawiedliwości / y od sędziego [sprawiedliwego
go/ do czego by on práwa nie miał/ ábo czego by nigdy nie zá-
i. Ioa: 5. 3. słuzyl? Lecz (12) y onym Janá s. słowom / A przykazania iego,
(to iest Boże) nie są cięskie, żadney wiary nie dáia. MIN. A
dlugoż tego bedzie? Wśákes obiecał / żeś dziesiatká tylko do-
słuchác miał; á tu iuż przešlo? E W A N. Przetoż mu też
mowę przerwał / y wdałem się do wtorey przyczyny przecz nas
Ewánielikámi zowia/ ták mowiac. Zowia nas też y dla tego
Ewánielikámi / że to wśytko odzrucamy co Ewánielia od-
rzuca. á miánowicie dwie rzeczy: Filozofia / y trádycye ábo
wśtáwy ludzkie: gdyż tych Apostoł / á owych sam Pan Chrý-
stus wielce się nam strzedz rozkazał. Przeciwnym obyczáiem
Papieżnicy / wśytká wiáre swoie / ná tych dwu gruntách zá-
sadzáia. MIN. A on co ná to: pewnie mu się tu poćić przy-
šlo. E W A N. Nie widziałem iá potu / ále śmiech. Abo
wiem wśmiechnawşy się ták rzekł. Ministrowie wáşy są iá-
ko swárlíwa bába / która czuiac ná się co nieforemnego / by-
iey nie wprzedzono / to co iey samey wlasnie służy / zádáie sa-
siádce/choć niewinney. Ták wlasnie Ministrowie z námi.
Nie my / o przypádieľu / nie my / ále Ministrowie wáşy / z her-
stámi swoimi / y w Filozofiey się tákíey kocháia iákíey Apo-
stół zákázuie; y ná wśtáwach ludzkich ktore Pan Chrýstus
gromi / wśyscy á wśyscy polegáia / y gruntuia się. My áni
polegamy áni się gruntuie my: przetoż y z tey miáry nie o-
ni ále my słuşniey Ewánielikámi zwáni być mamy / ácz oni
iuż swoi

już swóia przykora ten tytuł zprofanowali y podeyrzánym w
czynili. MIN. Wiáki niewstydz / tego sie zapierać / co wsta-
wicznie czynia. Alzaż oni weznom swoim / Filozofiey ná dzień
koždy nie czytáia? EWAN. Nie przyał sie tego / y owšem po-
wiedział że y czytáia / y słusnie to czynia. Abowiem Filozof-
fia / prawi / kiedy prawdziwa iest / dobra iest. Gdyż lumen na-
turale, światłość y prawo przyrodzone / ná którym sie ona fun-
duje y zásadza / dobre iest / y od Boga stworzone iest. A co Bog
stworzył / to wszystko dobre iest. Przeto Apostoł / nie dobra Fi-
lozofia gáni / ale zła / która táńże pięknie wykonterfetował.
A owšem nie tylko nie gáni / ale iey y używa : á co wietšego /
nie tylko on / ale y sam Pan IESVS, wybiera dowody swoje ze
wszystkich części prawdziwey Filozofiey. A co ieszcze dziwniey-
šia ; dáleko częšciey argumentow z Filozofiey / á niż z pisma
światego wziętych używa Pan náš. Coć kiedy zechceš iásnie
y lácznie pokáże. Jákiey tedy Filozofiey Pan y Apostoł iego
używał ; táka my (mówił Kátholik) mamy / y jákiey drugich
wezmymy. A przypátrz sie iák to słusnie czynimy. Náprzód
czynimy to / ábysmy Chrystá Pána / Apostołow / Prorokow / á
iednym słowem wszystkiego pisma ś. które Filozofiey pełne
iést / náśládowali. Przytym / ábysmy mlode á bystre dowcipy /
w tych potrzebnych igrzyskach wypolerowali / y do poznania
sámych siebie przywiedli. By śnać / wielka дума / bez śtyru /
bez wiosła / bez (iudicium) rozsádku / pušciwszy sie ná głabo-
kie Theologiey y pisma ś. morze / y sami w herezye nie wpádli
y nie potoneli / y drugich za soba nie poćiągneli. Czego sie / w
wášych náuczycielách ná dzień koždy pláczliwemi oczymá ná-
pátrzymy. Wezmymy nád to Filozofia czytáiac / iák niewolní-
cá pántey / Filozofia Theologiey ma vsługowác. A náóstátek /
wezmymy y inne y sami siebie / iáko wszystkim niewiárom / ták po-
gánistim / iáko heretyckim dáć sie odpor może : gdyž ci wszyscy
nie z prawdziwey ale z fałszywey Filozofiey / dowodow swo-
ich przeciwn prawdziwe dobywáia. Co y wášy Ministrowie czy-
nia : y ták czynia / iż tu z tey samey miáry / dwoiákim was
mieczeni morduiá y przebijáia. MIN. A což to lepać zá
C dwa

bwa miecze? E W A N. Pierwszy iest / rzekl Kátholik / gdy
 wam zátázua / co sami czynia. (a tu sie znouu ich sytophan-
 cya pokázuaie) A zátázua wam przeto / abyście wy ich zosfistry-
 ey nie poznawšy / łatwiey od nich osukáni byli. Zátázua y
 odstrašaia was od Filozofey słowy Apóstolstimi: a oni sa-
 mi / co czesćciey y gešćciey máia y w wstách y w pišmách swoich
 iedno Filozowškie / nie mowie dorody / ale sámolowki: A o-
 pušćiwšy nowe Aryany / Sámofáteny / Troybožány / y No-
 wochrzešciance / ktorých pišmá z tych sámých sa vformowane
 wšytkie; sam Ecolampadius. ieden z przedniešych wášých /
 to iest sákramentárškich herštorow / z tychže / z teyže fašlywey
 Filozofey wybrał y wyžional wiecey niž trzydziešci wywro-
 tow przeciw prawdziwey Chryšća Pána w Sákramentcie by-
 tnošci. Co mniemaš iáko by był ten wygrána špiewał / kie-
 dybysmy byli nie wiedzieli / co zá czym w Filozofey idzie? Já-
 kož y teraz Ministrowie špiewáia / kiedy ná nieumiešcne trá-
 fia. Drugi zá sie miecz Ministrówški iest / zátázawšy dobrej
 Filozofey / zley vžywač / y niewierzyč onym choč Filozow-
 škim fundámentom / ábo principijs, ktorých wšyšcy šwieci / y
 sam šwiety nád šwiety mi I E S U S Pan vžywał / ale onym dru-
 gim ktore Apóstol zátázuaie. M I N. Rad wyrze iáko tego
 dowiodl / gdyž wiadomo iest wšytkim / že my nie do Filozofi-
 ey ale do pišmá áppellniemy. E W A N. Táki iest (odpowie-
 dzial Kátholik /) žeć wášy Ministrowie / stroiac zwykła swo-
 ie obludę / w rzeczy do pišmá áppellniua / y tym niebácznie im
 wierzace osukniuaia; lecz rzecz sama nie do pišmá / gdyž go
 po sobie nie máia / ale do Filozofey / a tákiey Filozofey iá-
 ka Apóstol gáni / sie vdaia. Co pokážmy z sámýchže słow
 Apóstolškich: Patrzcie (mowi) by kto was nie osukał, przez Filozofia, y
 próžne omamienie: wedle wšlany ludzkiey, podług elementow šwiatá, a nie wedle
 Chryšćuša. Dobra tedy Filozofia iest / ktora iest wedle Chryšćuša: zla
 lepák; ktora ma te trzy kondycye. 1. Próžne omamienie. 2. Ištuny
 ludzkie. 3. y iest podług elementow šwiatá. Dobra v nas Kátholice w-
 sie náyduie: zla v nich. Kátholicey bowiem wšytkie náuki y
 principia Filozowškie / náuka y prawem Pána Chryšćušowyna
 miártuiua

Colof. 2.8

miarkuia y reformuia ; á tego nie czego innego / y w Silozofiey gdy ia czytaia / y w Theologiey ktora scholasticam zowie my / wczá. Lecz ministrowie wáſzy y ich náuczyciele / ſorytuia / y máia. 1. próſne omamienie, y fállácy bez liczby. 2. yſány ludzkie, bez Chryſtuſa / y owſem przeciwn Chryſtuſowi. 3. Elementá ſwiata bez rozumu, y owſem przeciwnie rozumowi. Máia tedy wſytkie kondycye ktore Páwel s. opisał / y ktorych ſie ſtrzedz roſkazał. Pokaźmy to nie ſłowy / ále rzecz / przykłády / y doſwiádeczeniem ſámy m. Pierwſzy przykła d niech będzie. Mo wia Silozofowie / á za nimi Miniſtrowie: Jz iedno ciało nie mo że być ná wielu mieyſcá ch weſpól. Stad tak konkludnia: Poniewá ż ciało Chryſtuſowe ieſt w niebie / ná práwicy Bo że y / tedy nie mo że być tu ná ziemi / ná tak wielu mieyſcá ch iá ko Papiſtowie wierza (wierza / bo bázſzey ſobie ſłowo Bo że á niż Silozofia powa żaia.) Druga náuka ábo principium ieſt temu podobne / y z tego plynace: to ieſt dwie cie le nie mo ga być weſpól ná iednymże mieyſcu. Te náuka Silo zowſka áby Miniſtrowie nie zháńbili; háńbia y niewierza o nym wyſſzey námiemionym iáſnym Janá ſwietego ſłowom / Przysedł I E S V S drzwiami zamknionymi. Bo kiedy by tym ſłowom wie rzyli / muſieliby te ż wierzyć że dwoie ciało / to ieſt ciało Pá n ſkie / y ciało (że tak rzekie) drzewi / weſpól ná iednym mieyſcu były. O nie Ewánielicy ále ſwownolnicy / iáko wy dla Silozofiey / Ewánielicy wierzyć niechcecie / á przedſie nas z tey miáry nieſpráwiedliwie ſtrofuiecie / w czym ſámi ſpráwiedliwie á ż po wſy tkwićie. Trzecie axioma Silozowſkie ieſt: Accidentia ſine ſubiecto eſſe & conſiſtere non poſſunt. Przypadki ábo przymioty / bez iſtoty rzeczy ſámej być żadna miára nie mo ga. Z tey Silozofiey tak konkludnia: Poniewá ż w Eucharýſtiey widzimy y czuiemy / białoſć / wonia / ſmak / y inne przypá dłoſci chleba y winá: tedy te ż y ſam chleb á wino tu być muſia / ná co y Luterani zezwalaia. Czwarta náuka Silozowſka ieſt: Ciało ieſliż ieſt prawdziwe / muſi być widziane y námacane: gdyż te rzeczy należa do iſtoty ciała. Dla tey Silozofiey / nie

Ioan: 20.
26.

Luc: 4.30
Ioan: 5. & 8.

śedł przez poyérzodek rzeczy. 22. Piata nauka Filozofow ktore
Stoikami zwano / iest: Ze wszystkie grzechy sa iednakiem. Szos-
ta tychze: Ze wzruszenia y passye ciała naszego sa prawdzi-
wym grzechem. Oboie Luterani y inшы twierdza. Siódma:
Ze trzy osoby w iedney istocie być nie mogą. To Aryanista.
Zámkniny (dla przedłużenia) Lutrem / ktory wyrwawszy z
piekła one sekty / nad ktora nic nigdy świat sprosnięyszego nie
widział / tak napisał: Ze iako bez potarmu / picia y spania;
tak bez cielesnych spraw człowiek żyć żadna miara nie może.
A coż może być podobniejszego oney Epikureyskiej nauce /
Jedz / pij / igray? Nic zaiste. W tym tylko iest różność /
ze poganin Boga nie znaiacy / wcześniwy mowil o rzeczach
sprosnych / a niż Prorok Niemiecki / a trzeci Eliasz / iako go
swoi zowia. MIN. Ale co nam / abo do Aryanow / ktore
y kazaniem y pisaniem przesładuiemy / abo do sprosnych nauk
Lutrowskich? E W A N. Tożem y ia rzekł Rátholikowi:
Iecz mi on odpowiedział. Siła wam do nich: bo nowi Arya-
ni od was z Genewy posli / a wy z Lutrow. Otoż ci oycami / a
owi synaczkami waszymi sa: áceszcie Gentyliśa y Serwetá /
ich wodze szpetnie przez káca wczestowali. A co wieśszego wśy-
scy sie Ewanielikami zowiecie. A wśsem pierwey a niż sie wa-
śy Kálmwinistowie pokazáli; inż Lutrowie wielce sie w tym
tytule kocháli. Przeto co sie tu mowi / do wśytkich sie mowi.
Jam tylko nieco wiecey o tych dołożył / ktorychem cie sekty
być pobaczyl. Przydał y te słowa Rátholik: Zaiste báz-
rzez iest opláćana / że wy będąc chrztem świętym odrodzeni y
Zrzesćianami nazwani / przed sie y z tey miary wálcáście nie-
szczęśliwśy a niż Filozofowie poganścy. Waprzód / że w tych y
tym podobnych náukách / co podleyśch Filozofow náśladu-
iecie / co mędrśe opuśćiwśy / ktorzy sie im sprzeciwiaia. Przy-
tym / że oni te náuki abo principia rozumieci wedle biegu ná-
tury pospolitego: wáśy powiaáia / że Bóg przez wśzechmo-
cność swoje tego uczynić nie może / aby iedno ciało bylo ná-
wielu mieyscách. 22. Ná ostátek tym rzecz swoje dokończył:
Ponieważ (práwi) rzecz nad słonice iáśnieysza / że tá ktora A-
postol

postol gani Filozofia / nie Kacholikom / ale tym ktorzy sie od
 nich oderwali stuz; iakim wstydem to co ich jest wlasnego/
 nam przypisua: ty sam day sprawiedliwy rozsadek. Maia bo
 wiem Ministrowie trzy ene rzeczy / ktore Apostol strofue.
 Maia naprzod *prużne omamienie y fallacye*: gdyż wstytko co prze
 ciwko Kościołowi przyrodza / nie innego nie iest / iedno pru
 żne a sczyre omamienie y sophismata: do ktorych dla ozdoby
 przydaia tak wiele falsow / klamstw / potwarzy / że ich inż y zli
 czyć nie możemy. Maia powtore nauki y principia, sczyre vs
 stawy ludzkie: ktorych aby nie opuścili / Ewanieliey nie wies
 rza / iako sie dopiero pokazalo. Maia potrzećie to wstytko/
posług elementow swiata. Bo co innego sa elementa swiata / iedno
 zmysly nasze / z ktorych rozum nasz przyrodzona wiadomośc
 ma: A oni czego okiem nie doyrza / reka sie nie dotkna / temu
 nie wierza. Przeto Kalwinistowie nie wierza żeby w Sakra
 mencie bylo prawdziwe ciało Chrystusowe. Luterani zaś że
 wstytkimi innemi / wierza że w tym Sakramencie iest chleb y
 wino. Przecz: że sie zda zmysłom ich że tak iest / choć zmysly
 nasze / nie o czym innym / iedno o samych tylko przypadłościach
 rozsadek dać moga: o istocie dać go nie moga. Nawet czego
 blahym rozumem swym nie doyrza / temu wiary nie daia. Stey
 przyczyny Nowochrzesciacy Troyce s. Sakramentarze Chry
 sta Pana z Sakramentu / y inni heretycy inne artykuly wiary/
 ktorych rozum ludzki poiać nie może / odzucacia. Czemu: In
 sey przyczyny ani wymyslił / iedno że sie wola trzymać elemen
 tow swiata y wstaw ludzkich Filozofskich / a niż y tego wy
 roku Apostolskiego y Ewanieliey. A przed sie sie smicia zwac
 Ewanielikami. MIN. Nie teć tradycye abo wstawy Pan Matt: 15.
 Chrystus strofue ale Żydowskie / iakich Papieznicy sa pelni:
 czego że sie zaprzec nie mogl / przeto te niewiem iakie Filozow
 skie wtracil; na one zamilkl. EWAN. O coć zamilkl. No
 wiem temiz mie dopiero tak pokonal / żem y pisać daley nie
 mogl. Opozal bowiem / że nie v Kacholikow / ale v tych kto
 rzy od nich odstapili / nie tylko one Filozowskie wstawy / kto
 rzy że Apostol zmianke uczynil / przeto mowić o nich byle po

trzeba/ ale też takowe iakie Pan w Pharyzejskich gromi/ iawo
 nie sie nardnia. A owsem daleko sprośnietse iefceze y gorse.
 MIN. Bedzie wielki dziw/ iesliż tego na Ewangeliki/ aby ie-
 dnym przykładem dowiedzie. E WAN. Nie iednym ale wie-
 la przykładow tego dokazał/ fundament taki zalożywszy: Wey-
 rzymy / rzekł / w pismo / ktorym sie waszy nabarżciey chlebia /
 a namnietz posłusni nie sa temu: rozbierzmy slowa Pánstkie v
 Matth:15. Mattheusá. Prawda iz tam Pan á zbawiciel náš z dwoiá-
 kich vstaw Pharyzeuse strofue: Z iednych mnietz / bo też
 mnietse y drobnietse byly: iako iesć nie wmywaly rak / co sobie
 oni za grzech niemaly poczytali. Lecz z drugich vstaw/rodze
 ich gromi / dla ktorych przestepowali przykazanie Pánstkie. A
 dawe Pan przykład w czwartym przykazaniu / ktore Pharyze-
 usowie niekiedy / w niektorych personách / vstawa swoia ta-
 mali. Azaż nie to czyni Pan náš/ ná onym mieyscu: Tak iest/
 tam odpowiedział. A on daley. Przypatrżze sie proste pilno/
 iako przeciwnicy nie iednym ale rozmaitym sposobem / nie
 mnietz ale daleko wiecey niz Pharyzeusowie/ nie iedno ale wsfy-
 tko iakmiarz dziesiecioro przykazanie Pánstkie/ swemi tradycy-
 ami y vstawami ludzkimi zgwalcili/ polamali/ w niwecz obro-
 cili. MIN. Srogie slowa. Obaczcie iak prawdziwe. E WAN.
 Obaczysz/ iesli nie bedziesz chcial w pul bialego dnia ślepym
 zostac. Pocznimy (mowil Kátholik) od pierwszego y nawyż-
 szego mandatu Pánstkiego / ktory sam Pan á zbawiciel náš Jez-
 zus tymi slowy wyrazil. *Bedziesz milowal Pana Boga twego, ze wszytkego*
 Matth:22. *serca swego, y ze wszytkiey dusze swoiey, y ze wszytkiey myśli swoiey.* To przyka-
 37. zanie / Ministrowie waszy / y Rabinowie ich / w niwecz prawe
 obrócili / ona vstawa swoia kiedy mowia / iz to rzecz iest niez-
 podobna / aby kto mogl temu Pánstkiemu przykazaniu ná tym
 swiecie dosyć wezynic. Vstawa tá heretycka / nie tylko szczyrze
 ludzka iest bez pisma / ale też iest pismu s. prawe przeciwna.
 Wspomni sobie ná ono mieysce / ktoremci ná ostatku przyto-
 czyt. Gdzie Jan s. wyraziliwemi slowy swiadczy: ze przyka-
 3. Ioan:5. zania Pánstkie / nie tylko nie sa niepodobne / ale y nie sa chyste. Za-
 czym idzie / ze tu náuczyciele waszy / rodze nie raz ale dwoiáko
 grzeba:

grzecha: bo y pismu nie wierza; y przykazanie Pánstie lubza
 ta wstawa gwałca. A owšem y trzeci grzech ieszcze sprowo-
 dneyfy przydawáia: gdy ta swoia wstawa / Bogu ze wšedy
 namilosiernieysiemu / okrutienstwo y tyranistwo / iák nastróže
 być może przypisua. Abowiem ktoby / proše / Pána iákiego /
 przymusáiacego poddáne swoje áby iákto ptacy po powietrzu
 latáli / á kiedyby tego nie czynili / morduiacego one stódze y ká-
 ruiacego / ktoby mowie / człowiek ná świecie żywiacy / iákiego
 okrutnikiem y tyránnem nie zwał? že o to morduię poddáne
 swoje / co uczynić rzecz im iest niepodobna. Tákim / takim
 własně / y owšem dáleko ieszcze wietšym tyránnem / či nie
 Ewánielicy / ále bluźnierce Pána Boga czynia. Gdyž Bog
 iákto wšytko pismo s. świádeczy / nie tylko obiecuie / ále y dáie
 ognie wieczne / wšytkim ktorzy nie pełnia przykazania / á zwła-
 šczá tego przednieyszego. A ognie one wieczne ták čieškie sa /
 že wšytkie meki y mordy swiátá tego z nimi porównáne być
 żadna miára nie moga. A widzišže wiák hániebné grzechy
 či twoi Ministrowie wpadáia / y ucznie swoje zá soba wioda?
 A przedsie nam kłamliwie przypisowác šmicia / czego sami
 pełni? Ale posłuchay tego wiecey. Wyniszczyli y W T O R E
 przykazanie Pánstie krzywoprzysięstwa zákázuiace / ona swo-
 ia wstawa ludzka / ktora dozwaláia (y owšem samiž herstowie
 ich czynia) každemu y každey / pánienstwo ábo czystosć swo-
 ie / choč y Bogu posłubiona / y przysięga potwierdzona / gwał-
 čič / y łamác. M I N. A iesliž sie wstrzymác nie može / á zaž
 nie lepiey iest w małiešstwo wstápič / niželi być vp alonym. iákto sam Apostol ^{1. Cor. 7.}
 rádži? E W A N. Rádži / rzekł Kátholik / ále sobie wolnym:
 ále šlubem nie zwiázánym. Bo o tych ktore sie Bogu przez
 šlub šwiety oddáły / sluchay co piše tenže Apostol do swego
 Tymoteusza ták mowiac: Lecz wdow młodszych wystrzegay się. Bo gdy się ^{1. Tim: 5.}
 zbeštwily w Chryšlusie / ^{11.} ~~chcia~~ zamaítć / máiac potępienie / iž pierwsza wiara zlamáły.
 A toremu pismu iesliž nie wierza Ministrowie / iákto wielu in-
 nym / czemuž sie nie wšyrdza zwác Ewánielikámi? Jesliž wie-
 rza; czemuž ie wstáwámi swemi gwałca? Apostol bowiem / iá-
 šnie świádeczy / že tákie Pánu Chryštusowi wiara zlamáły. Toč
 mu ia

mu ia były dąły: nie inak zaiste / iedno przez słub albo przysię-
gę wieczney czystości. Ministrowie co na to: powiedąia y sta-
nowia przeciw temu / że tu słubu żadnego nie było: przeto za-
dna wiara Chrystusowi nie iest dana. A iesli był słub; głupi
był. Wolne sa / wolno im za małżeństwo iść iesli chcą. Daley. Apo-
stol nie małżeństwem to zowie / ale luxuriam, zbestwieniem a-
bo nieczystota: a nieczystota nasprośniesz / ktora być może
na świecie. bo w Chrystusie / ktoremu wiara zlamaly. A Mi-
nistrowska wstawa co: zowie to / Honorabile connubium, tho-
rum immaculatum: scilicet, wczciwym małżeństwem / yłożem
niepokalanym. Naostatek Apostol twierdzi / że w takich
y wysi tylko sam / iesli chcą małżeństwo ma potępienie. Tradycya le-
pāk a wstawa heretycka powiada / że nie tylko chcieć iść za
małżeństwo / ale y dokazać tego może każdy y każda / ktorzy wpałenie
cierpia. Jakoby te / o ktorych Paweł s. mowi / nie mając ta-
kiego wpałenia iakie Ministrowie rozumia / y nie mając za-
dnej pobudki / myslilyby darmo o mezu. Obaczte tedy pro-
sę dla Pana Boga / iako te Ministrowskie wstawy słowu Bo-
żemu iawienie się sprzeciwia / nie iednym ale trojakim oby-
czajem. Aleć ieszcze nie koniec. TRZECIE bowiem
przykazanie Pańskie iako poprowali / ona swoia ludzka wsta-
wa / że nie trzeba posłuszeństwa oddawać kościołowi / iako w
innych rzeczach tak y w świeceniu świat / y ktoż nie baczy?
MIN. Aż my Niedziele nie świecimy / iako y oni? EWAN.
Zarzućilem mu y to / ale odpowiedział. Lecz ile ich iest pro-
sę / ktorzy y Niedziele nie świecą / a przedsię ci tak dobrze y lepiej
niż wszyscy domagają się tytułu Ewangelickiego? A wy (rzekł
do mnie Kátholik) czemu Niedziele świećcie / gdyż o tym na-
mienyszego w piśmie s. przykazania nie macie? Aż tym sa-
mym nie zeznawacie / że Pan Chrystus / iako w innych rzeczach
tak y w postanowieniu świat / regiment y moc kościołowi swo-
mu zlecił: ktorego ponieważ w innych świętách nie słucha-
cie / trzecie przykazanie Pańskie iawnie gwałćcie. Także y
CZWARTE Pańskie Przykazanie tradycjami swemi wy-
wrocili Ministrowie. Nie względem rodzicom cielesnych ile
może

mogą wieść; ale względem rodziców duchownych: y owszem y
 z strony przelożonych wsłakich. Albowiem założywszy wsta-
 we one szczyrą ludzką / Bogu / pismu / y rozumowi przeciwa-
 na / o wolności sprośnieszey niż pogańskiej / ktora oni swobo-
 da Chrystusowa nazywali; iedni ktorzy sie zowa nadostona-
 semi Ewangelikami / wsłaka zwierzchność y wrząd odrzuci-
 li: a wyszy oni Chrześciani wolne uczynili od posłuszeństwa /
 ktore oycom duchownym oddawać powinni. A za tym wsła-
 ka im część odiełi: gdyż część nie w czym innym nabarżey /
 iedno w posłuszeństwie zawisła. A uczynili to nie tylko prze-
 ciw temu przykładaniu / ale też naprzeciwko onym słowom sa-
 megoż Pana Jezusa: *Kto was słucha, mnie słucha: kto wami gardzi, mnie* Luc: 10.
16.
gardzi. MIN. Żali my nie rozkazuemy żeby każdy był posłu-
 szny starszym swoim / w tym co pismo przykazuje: przeto też na
 synodach naszych Kanony czynimy / ktore chcemy aby od wier-
 nych chowane były. EWAN. Prawda jest / rzekł Katoлик /
 że Ministrowie waszy chcą aby ich ustawy synodálne były wy-
 konane; ale za sprawiedliwym sadem Pańskim / y na ich wyro-
 ki / waszy sami nie niedbali / y Ministry z Superintendentami
 mało co sobie ważą; aby sie y w tym wypełniło / co Pan
 przepowiedzieć raczył. *Która miara mierzyć będziecie, odmierzą wam.* A Matt: 7. 2.
 co sie tyczy posłuszeństwa / ktore nakazuje / kiedy sie co zgadza z
 iasnym pismem: y ktoż nie widzi iż w tym samym barżey obro-
 ćili w niwecz to przykładanie / a niż Żydowie swoim *Korban?* Albo-
 wiem Pharyzeusowie lamali to czwarte Pańskie Przykazanie / Mar: 7. 11.
 y potajemnie / y w tych rzeczach / ktore rzadko przypadaia.
 Gdyż rzadko sie trafia aby syn musiał oycę żywić. Lecz Mi-
 nistrowie y herstowie ich / y we wszystkich dekrétach / ustawach /
 konstytucjach / choć y synodalnych / y iasnemi słowy dopuszczają
 każdemu sadzić / iesli to co przykazuje jest wedle pisma albo
 nie. A iesli rozumieia / że nie jest wedle pisma (co łatwiejchno
 jest ludziom affektom poddanym;) pozwalają aby posłuszeń-
 stwa nie oddawali. Coż to jest innego prośe / iedno dozwa-
 lać / żeby nie owce od pasterzow / ale pasterze od owiec / sadzeni
 byli: przeciwnie wsłakiemu rozumowi y pismu s. Tlic w tym

nie watpie / iż ministrowie wáshy iáko zá te głupia ráde y wstá-
we swoje słusna káží odnośa / ták y tego bárzo żáluia. A day
Boże áby ták żáłowáli / żeby Kátholická prawda poznawśhy /
do oncy sie przytulili. Ale postapmy (przydat Kátholik) do
PIA T E G O Páńskiego przykazania: *Nie zabijaj.* To przyka-
zanie cześćcia przez też wstáwe swoje o swobodzie ábo wolno-
ści Chrześcijáńskiey; cześćcia przez owe druga Zwinglińsowe /
Euangelium sitit sanguinem, Ewáńgelia krwie piągnie; iák
wywrocili: Swiádecza to frogie wojny Ksiażat náprzećiwko
własnym Cefárzom y Krolom: poddányh przećiw pánom
swoim: winnych przećiw niewinnym. Swiádecza brody y ow-
śem rzeki krwie z ciał Ksiażat / ludźi rycerskich / śládeckich /
páńskich / á nawiecey chłopskich plynace. Swiádeczy náostá-
tek y krwó sílu męczennikow świetych. A day Boże / by inż te-
mu złemu był koniec. M I N. O vmieiać y Papieżnicy nie-
winnych Ewáńgelikow krwó wylewáć. E W A N. Rzekłem
ja też to / ále odpowiedział: Vmieia niekiedy y ná niektorych
mieyscach / tám kiedy sie herezya nie wtorzenila / vmieia mo-
wie / nie krwó niewinnych rozlewáć ále winne káráć. Abo
wiem tá jest różność / miedzy wáśnymi y náśnymi / że pánowie
Kátholicy ná te same moc swoje rościągáia / ktorzy im sa po-
dáni: przeto nie łamia przykazania Páńskiego / ále czynia sprá-
wiedliwosci dosć. Lecz co zá iurisdikcyá miáły Ksiażetá
Niemieckie nád Kárlém piatym / iż wojne przećiwko niemu
podniecili / przećiw Cefárzowi y pánu swemu bárzo cichemu y
łaskáwemu? Abo co zá władza miał lud wieyski Szwáycárski /
Zolsácki y innych okolicznych kráin / że ná pány vderzyli? A
poddáni Rákuscy co mieli zá przetożenstwo nád pánem swoim
Rudolphem Cefárzem teráznięśnym / że sie przed kilka lat prze-
ćiw niemu zbuntowali / y mordámi swemi wielu ich zá soba po-
ćiagneli? Náwet że iednym słowem wszytko zámkná / co zá
práwo máia heretcy ná Kátholiki / gdyż nie Kátholicy od-
nich / ále oni od Kátholikow wysli: záczym to idzie / iż oni pod
iurisdikcyá Kátholická byli. A owśem sa y teraz / wedle prá-
wa Bożego y ludzkiego: przeto niesprawiedliwe mordy czy-
niac / przy

niac / przykazanie Pánstie / Nie śábijay. w niwecz przez wstáwy swo-
ie obracáia. A o S Z O S T Y M przykazaniu Pánstím co rze-
czemy? Kto wyliczy ábo wstáwy tu wymysłone; ábo spro-
sne skutki ktore z nich posły? Przykázanie Pan: Nie cudzoloś. W
czym nie tylko cudzolostwo samo / ale y inne wszystkie cielesne
sprosności są zázakázane. A Luter co? Uczynił wstáwe pierw-
szą / áby iesliż páni / to iest zóná / nie chce / služebnicá przyšla. A
nie cudzolostwoż to iásne y iáwne? Uczynił y druga / ieszcze
sprosnięyszą / ktora incestum. to iest / kázirodstwá dopuszcza:
dozwalaíac zenie. áby iesli iest osukána od mežá / do brátá ie-
go sie przymknelá. Uczynił y trzecia wstáwe ieszcze sprosnięys-
zą / ktora sacrilegium. swietokradzstwo forytuie. Swieto-
kradzstwo mowie / nie máietności y skárbow ziemstich (ácž y
tych: ále to nie należy do tego przykazania) ále skárbow ciá y
duš P. Bogu slubem y przysiega oddáných / ofiarowáných /
poświęconých. Ktora wstáwa / áby wárownieyszą bylá / sam
Luter z innemi / przykładem swoim one potwierdzili. Uczynił
y czwarta wstáwe wśelákie sprosności w sobie zamykáiaca.
Bo iesliż to prawdá / co nápisal: že iáko bez iedzenia / pićia /
spánia / ták bez spraw cielesnych czlowiek żyć nie może; kto nie
baczy iák szerokie sie tu wrotá otworzyły / y do owých ktore
Páwel s. w Pogánách hámbi / y do wśelákich inných plugastw Rom: 7.
y skárádnosci cielesnych? Jesli czystość rzecz iest niepodo-
bna; ktora dorostá / páanna? Ktora wdowá / czysta? Ktora ná-
wet mežátká / długo mežá przy sobie nie máiac / strzymieźliwa
sie naydzie? O iák skárádzie ten prorok trzode swoje zespécił.
O iák sprosnie przykazanie Pánstie zgwałcił. Lecz ja lepiey
trzymam o oboiey plci tych ludží / ktorzy Lutrowi wchá ná-
kládaia / á niž on sam wedle swých fundamentow trzymać
musiał. Day Bože / áby z ták sprosnych wstaw / tego to nie
proroká Božego / ále Epikurá nowego / obaczyli wśyscy / fałš
wiáry iego / á do prawdy Kátholickiey sercem bezryrym á zu-
pełnym sie náwrócili. Ale o tym dosyć. Przyšloby nam /
(przydał y to Kátholik) ieszcze rostrzasnać ostaték przykazá-
nia Pánstiego / y pokázáć / iáko ie heretycy wstáwami swoimi
zhánbili /

zhánibili / á zvláště zá S I O D M E : Niekrádni ; ktore iáko wyro-
kami swými znišcyli / swiádcza zákrystye / niegdy srebrá / zlo-
tá / šat y kámiemi drogich / á teraz plugástwá pełne. Swiádcza
kościelne wieže / z dzwonow drogich y kostownych zlupione.
Swiádczy náwet tyle tysícey domow kaplánskich / klastorow
zakonnicych / Kostíolow Božych / z ktorych wšytkie zgwał-
čili / á drugie y z gruntu práwie wywrocili y z zemia porow-
nali. Lecz žesny sie iuž obádwa / ty slucháním / á ja mowica-
ním / zmordowali ; ná inšy to čas / wedle potreby / odlo-
žymy : á teraz zámknienie tego co sie mowilo uczynimy.

Gal. 1. 8. MIN. A tákeš mu odporu wiecey nie daš ? EWAN. Przys-
wiodlem náostátek owo / ktoregoš mie ty / ták že náostátku ná-
uczyl / z Páwla š. mieyscá. *Ale chočby my, abo Anyol z neba. przepowie-
dzial wam, mimo cošny wam przepowiadali, Anathema sit, niech bedzie przekle-
stwem.* A Kátholik. Mieysce to / nie tylko nieškodzi / ale y po-
maga wielce Kátholickiey wierze / á niewiára Ministrów sta-
bárzo tepi. Abowiem / á zaž nie widziš / iáko Apeštol náuczy-
čiele wáše anáthemátyznie / ábo przeklina : slyšateš bowiem
iáko oni nie tylko mimo to, ale práwie přečiw temu co w Ewán-
ieliey przepowiedžiano / wčza. Toš obaczył / z ták wielu mieysc
písmá swietego / ktorym nie wierza / y z ták wiela principiis,
ábo fundamentow Silozowškich ktorych sie trzymáia / z ták
grubych wšlaw / ktore přečiw Bogu y rozumowi knia. A čze-
gož chceš wiecey ? MIN. Ale prosz čie / iáko wždy Papieš
žnił šmial sie záprzeč trádycyi ; ktorych ták wiele w Kšiegách /
w Kostíolách / y w Sákrámentách swoich máia ? EWAN.
Wy namniey sie ich nie záprzał ; ale odpowiedzial že dwoiákie
sa trádycye : Jedne zákazáne / á drugie nie tylko zákazáne nie
sa / ale sa y w písmie przykazáne. Zákazánemi bžydzimy sie /
rzekł Kátholik : przykazáne lepák / z táka iáko náležy wčči-
wošcia przyimnemy. Abyšny y w tym pokazáli / že my iesteš
šny prawdziwemi Ewánielikámi : nie oni / ktorzy sie ták zo-
wíac / přečiwíwáia sie y w tym iášnému slowu Božemu / ktore
tymi slowy iest wyrażone v Páwla swietego : *Przeto bráčia slyčítež
á trzymájte się trádycyi, ktorychečie się náuczili, choč przez mowę choč przez list
náš.*

náš. Widziſi iáko wyráſliwie bwoiákie trábyce chowác y mo-
 cno przy nich ſtać Apſtoł roſtázuie ; iedne przez liſt / á drugie
 przez mowę / podáne? Te tedy przez mowę zoſtáwione / iſz
 rak do rak áž do náſzey wiadomoſci doſly / przeto ie chowamy /
 iáko poſluſni Ewángeľiey ſynowie. Tež trádyce záleca nam
 pilniey Apſtoł y w drugim co zá tym iđſie rozdiále. Przeto
 ná drugim mieyſcu mowi. *Amne rzeczy, gdy przyide poſlanowie.* *Czeſt* 1. *Corin*
 mu Apſtoł przez liſt nie poſtánowil? Temu ; žeby y Ká- 34.
 tholicá prawde w tym potwierdził / y nieſtworę heretycká
 potłumil. *MIN.* Wlázlaby ſie ná to odpowiedź : ále po-
 ſłuchaymy inž epilogu ábo zámknienia tego. *EWAN.* Nie
 káždy / ktory grozi odpowiedzia / ma iá zá pásem. Ale gdyž
 tego prágnięſ / ſłuchayže konkluzye. Pytałem cie (rzekł
 Kátholik) o przwiáćielu / przeczyby was Ewángeľikámi zwa-
 no / y odpowiedziałeſ že dla dwu przednieyſzych przyczyn. Wá-
 przod / iſz piſmo przez piſmo wykládaáac / temu wſytkiemu / y
 ſámemu wierzyćie. Wád to / že z roſtázania tegož piſmá od-
 rzucacie Filozofia y trádyce ábo podánia ludzkie. Przyda-
 łeſ y to ; že my Kátholicy piſmo porzuciwoſy / ná tych dwu rze-
 czách wiáre náſze funduiemy. Leczem iá tobie rzecz przeciwo-
 na pokazał. Pokazałem bowiem / že Miniſtrowie y ich Káb-
 linowie. 1. nie wſytkiemu ále temu tylko piſmu wierza /
 ktore ſie im wdáie : czegoſ miał w tey náſzey rozmowie / około
 dwádzieſciá przykládow. 2. áni piſmo przez piſmo wyklá-
 dáia / choć ſie tym chelpia : ále wykládaia ie wedle mozgu
 ſwego. 3. áni ſie funduia ná tym ſámym / co ieſt w piſmie ;
 ále 4. ná wielu innych rzeczách / á miánowicie ná tych z kto-
 rych náſ ſkofnia : to ieſt / ná náukách ábo wyrokách Filo-
 zofſkich / á Filozofow co podleyſzych ; y 5. ná trádycach / w-
 ſtáwach / podániach / wſytkiemu piſmu y rozumowi przeciwo-
 nych : ktore okuli ábo mnify zbiegli / ábo buntownicy ſrodzy /
 ábo inni háńba ſwiećla zelženi ludzie. Przeciwnym obyczá-
 iem my Kátholicy / y piſmo ktore prawdziwie ſwiete ieſt /
 wſytko wiecey á niž Miniſtrowie przyimuiemy ; y ſłowu Bo-

żemu / iako samo w sobie bżmi / ile być może / zaiste wiecy / a
 niż wszyscy heretycy / wierzymy ; y prawdziwie pismo przez pi-
 smo wykładamy ; y Filozofia pismu świętemu przeciwna / iak
 piekłem sie bżydzimy : y tradycye ludzkie / ktore z Bogiem y
 z rozumem sie nie zgadzają / za białowództwo sobie po-
 czytamy. Przeto my / nie kto inny / prawdziwemi Ewanieli-
 kami iestemy. Co wszystko / poniewaz sie wywiodło ex iisdem
 fundamentis & principiis, z tychże fundamentow y nauk
 gruntownych / ktoreś ty imieniem Mistrzow twoich przyto-
 czył / a wywiodło sie iasnie y iawnie ; prosze ja ciebie / przez wne-
 trzności miłosierdzia Boga naszego / abyś odrzuciwszy fałs-
 ial sie prawdy / a opuściwszy one / ktorzy wola sie zwąć Ewán-
 ielikami / a niż nimi być / do tych sie przytulil / ktorzy choć sie
 nie zowia / wsakże rzecz są sama są Ewanielikami. Tego chce
 po tobie stwórcą twoy sam Bog w Trocy iedyny : tego Chry-
 stus Jezus / ktory cie droga krwia swoia odkupil / y kościoło-
 wi swemu / przez chrzest w moc podał : tego zbawienie dusze
 twej / to nawet nazwisko samo twoie na tobie wyćiska. MIN.
 Słyszałem iego / radbych y twoie słyszał konkluzya. EWAN.
 A ja na tak wielki gwałt pisma świętego tak potrzebni do-
 wodami / nąostatkiem doświadczeniem samym pokonany ; com
 innego miał czynić / iedno zamilknawszy odejść / a o zbawie-
 niu dusze swej pomyśleć ? MIN. A coż one słowa w sobie
 miały / ktoreś tudzież z początku powiedział / żeć sie dysputa-
 cya z Papieżnikiem powiodła ? Alzaż zamilknać / nie iest znak /
 nie wygranej / ale straconey kauzy ? EWAN. Szczęśliwa
 wtrata / ktora z zyskiem pochodzi. Wyznam że stracił /
 ale niewiara / z wielkim dobrem y z zyskiem moim : bom praw-
 de Katholicą poznal / ktora / iako mie Paweł ś. nauczył / y
 sercem wierze ku sprawiedliwości / y wsty / przed toba y wszy-
 kiemi / wyznawam ku zbawieniu. MIN. A cożes mi było o-
 biecał w pierwszey ktoras miał zemna rozmowę / w ktoreyes
 przyrzekl aż do śmierci być Ewanielikiem ? EWAN. Pánu
 y Bogu memu dziekuie / że teraz przyrzeczeniu memu bede
 mógł w

mogli uczynić dosyć. Teraz bowiem dopiero / iak Kachol
 kiem / tak prawdziwym ieslem Ewanielikiem / y w tym trwać
 aż do ostatniego tchu żywota mego / za łaskę tegoż Pána chce
 y bede: słowkom waszym zwierzechu cukrowym ale wewnątrz
 iadu pełnym / wchą wiecey nie nakładając. MIN. Otoż to-
 bie dysputacya z Papieżnikiem. Tłócoć wysła: Toć iest / co
 my wam często przed oczy kładziemy / y wpoiminamy / abyście
 sie y rozmow / y pism Papieżników wysłrzegali. EWAN. A
 toć iest / com ia teraz / gdy mi Bog oczy otworzył / obaczył: że
 wy nie szczerze sie z nami obchodzicie / ale raz tak / raz owak
 mowicie. Kroby bowiem zliczył / ilekroć iem ia / y na kazaniach
 waszych slyszal / y w ksiązkach waszych czytal / one słowa Páni-
 skie: Scrutamini scripturas, Rozbierajcie pisma. A one drugie Apo-
 stolskie: Omnia probate, Wszytkiego doświadczajcie, ktore wy wślaz-
 wicznie w wasciech macie / pokitogo nie zawiędzicie. Co gdy
 sie sstanie / tedy mu te piosnka spiewacie / ktora mnie teraz.
 A nie obludasz to? A kazac rozbierac pisma, y nie kazac slyszac
 tych ktorzy chca rozbierac pisma? A mowic: Wszytkiego doświadczajcie, y
 zakazowac kiedy kto chce to czynic? MIN. Ale wzdy w tak
 wielkiej sprawie iakie iest zbawienie nasze / trzeba sie bylo le-
 piey y dluzey rozmyslic. EWAN. Takci iest / zeć zbawie-
 nie dusze naszej drozże y zacnieysze iest a niż świat wszytek / iak
 to sam Zbawiciel nasz świadczy: przeto nie trzeba dlugo od-
 kładac: by nas śmierć w niewierze nie zastała. A ktoż / pro-
 sze cie / będzie sie dlugo rozmyslal / iesliż za bloto ma wziac
 zloto / ktore mu drugi podać: Albo kto w ciemnym y smro-
 dliwym wiezieniu siedzac / gdy obaczy światło y dzwi sobie
 otworzone / tam ztad zarazem niewyskoczy? A wyscie mnie
 y innym mnie podobnym do tych czasow bloto za zloto prze-
 dawali / y w ciemnych ciemnościach chowali. Teraz gdy mi
 światłość Pániska oświeciła / y iemu za to dzieknie: y ciebie
 proste y wpoiminam / abyś y ty piecza miał o zbawieniu twoim.
 Patrz na iakim piasku założona iest wiara wasza / ktora takie
 ma principia y fundamenty / że z nich samych wszytko budo-
 wanie

Ioa: 4. 39.
 Tef: 5.
 21.

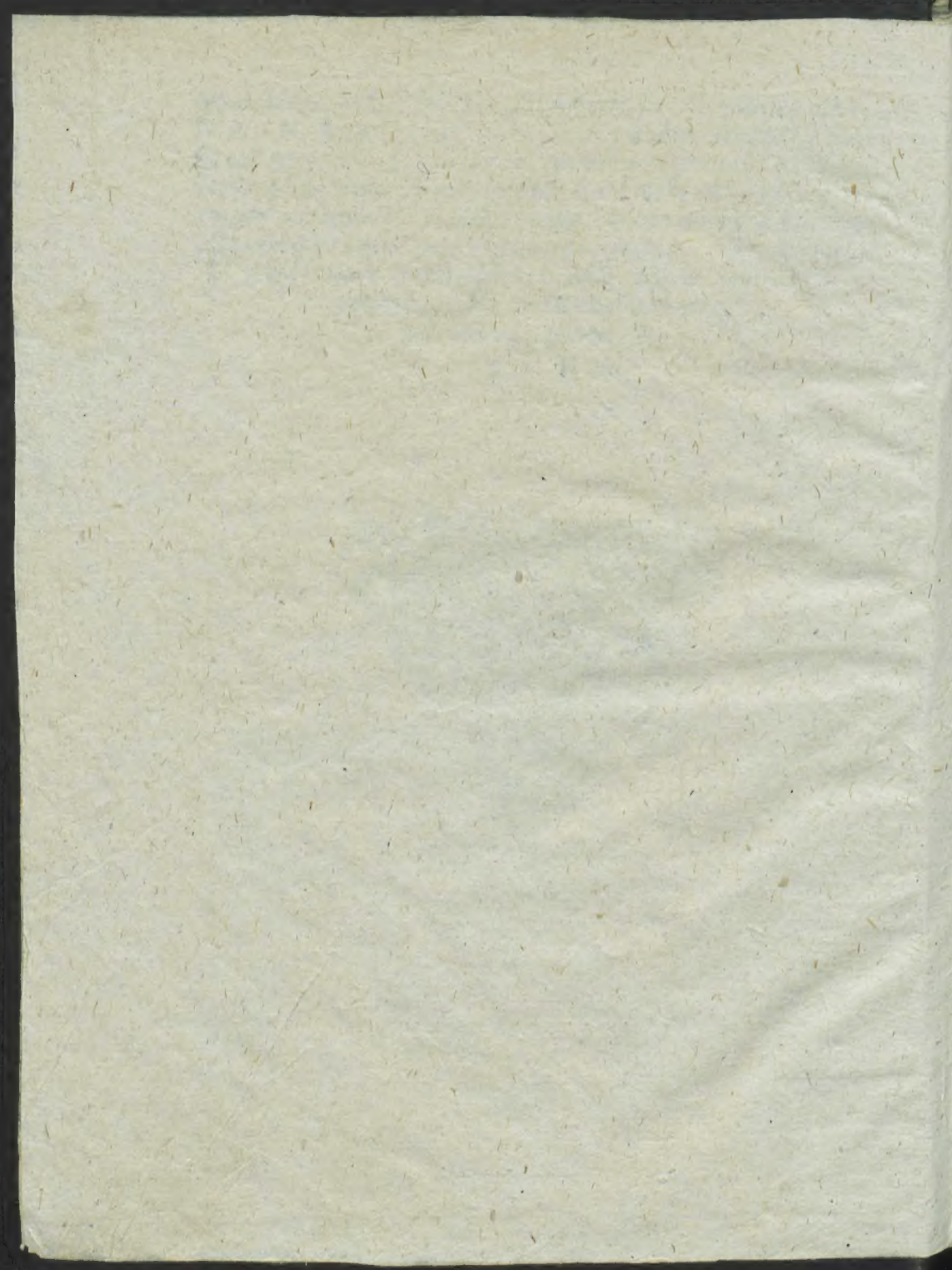
Matt: 16.
 26.

wanie wáſze leci. MIN. Przypátrza ſie / ále pilniey niſz ty.
E W A N. Day Chryſte Jeſu / Pánie y Zbáwicielu náſ / ábyś
ſie ták przypátrzył / ſebyś y ty ſam prawdę poznał / y dundzy /
ktorzy zá poduſzczeniem Kſiaſzećiá ciemnoſci / przez cie máia
rozum záſlepiony / zá láſka onego / ktory oſwieca Káſzdego
człowieká ná ſwiát przychoďzacego / przez cie záſie / do ſwiá-
toſci wiáry Kátholickiey przyſli: áby ktorymeś był
przyczyna do wpadku; byleś wzajem
pobudka ku zbáwieniu.

A M E N.

7378

9446

